

Umění spolupráce

Klára Huvarová

Než jsem začala psát tuto práci, zeptala jsem se tří různých lidí na sociální síti Tumblr, co podle nich znamená „spolupráce“. Ani jednoho z nich jsem nikdy neviděla, neznáme se a o to zajímavější pro mě byly jejich odpovědi.

První odpověď byla od studenta, jehož blog je celý vystaven na spolupráci – ať to zní jakkoli zvláštně, majitel blogu obdivuje krásu ženských chodidel a oslovuje ostatní uživatele Tumblru, aby mu posílali fotografie, které potom zveřejňuje na svém profilu. Ten definoval spolupráci jako „*vědomou činnost více lidí/entit za jednotným (sub)cílem*“. Nesouhlasím s ním v jediné věci, protože si myslím, že spolupráce se pro nás stala v mnohých případech běžného života tak samozřejmá, že už ji často neprovádíme vědomě. Mezi takové případy určitě patří výchova dítěte v rodině, rodiče se nemusí domlouvat. A nejedná se jen o jakousi kooperaci mezi rodiči, ale také mezi nimi a dítětem. Takhle spolupráce by měla vznikat zcela automaticky a přitom je to zásadní a dlouhodobá práce, cesta, která s sebou nese spoustu úskalí, ale rodič má natolik motivující cíl, že si podle mě neuvědomuje, že právě navazuje celoživotní spolupráci.

Druhá výpověď, která se mi dostala ze Slovenska, popisuje spolupráci z biologického hlediska a přirovnává ji k mezilidským vztahům: „*Vzájomný vzťah živočíchov. Výhodná pre obe strany. Symbióza, aliancia, pomáhanie si. Spolupráca je všade okolo nás, taká bežná trofobióza¹. Vyhrávajú vždy obaja, jedna strana má potravu a druhá ochranu. Ale pozor, keď je spokojná iba jedna strana, tak ide o využívanie. A tak je to aj v medziľudských vzťahoch. Rodina, partia, kolektív... Jeden cieľ sa snažíme dosiahnuť spolu. Spolupráca. Názov hovorí za všetko.*“ Kromě trefného přirovnání mě zaujalo, že autor nezávisle na mém prvním respondentovi také zmínil, že spolupráce se týká dosáhnutí určitého cíle za pomoci ostatních lidí, takzvaně společnými rukama. Společný cíl tady dle mého hraje podstatnou roli, bez něho bychom dle mého neměli potřebu ani chuť spolupracovat.

¹ Trofobióza je forma symbiózy, kdy jedna strana přijímá potravu a druhá ji poskytuje ochranu, týká se hlavně koexistence hmyzu a rostlin.

A poslední odpověď na mou otázku zdůrazňuje myšlenku, že pro vykonání užitečné spolupráce se často musíme přizpůsobit, nezabývat se najednou jen sebou: *„Spolupráce podle mě znamená, když se dva lidé nezabývají svými momentálními cíli, ale pracují na stejné věci, která je potřeba. Prostě odsunou své ego a přizpůsobí se jeden druhému. Bez spolupráce není "láska", leda by se jeden obětoval.“* A já když se vrátím k mému příkladu vychovávání dítěte, tato definice by se něj dala skvěle použít. Rodiče opravdu odkládají své vlastní cíle, nesouvisející s dítětem, a starost o dítě s sebou nese obrovskou míru obětování se a přizpůsobování se.

Ráda bych si tedy položila otázku, zda máme ono umění spolupráce a nakolik ho ovládáme? Už jenom můj malý experiment na síti Tumblr, dokazuje, že spolupracovat umíme – tři různí lidé věnovali čas tomu, aby napsali svůj názor a pomohli tím vyplnit můj cíl interpretovat cizí definice slova „spolupráce“. Také to, že jsem doma sedmnáct let vychovávána mými rodiči, dokazuje, že umění sdílení společných cílů ovládáme a běžně používáme. Každý z nás se podle mě rodíme s tendencí spolupracovat, je to pro člověka přirozený proces.

Izraelský historik Yuval Noah Harari ve své přednášce na TED talks krásně ukazuje, co dělá lidskou spoluprací jedinečnou a jak je vlastní speciálně nám, lidem. Uvádí příklad, že jeden šimpanz na pustém ostrově by přežil snadněji než jeden člověk, ale tisíc šimpanzů nikdy nebude kooperovat lépe než tisíc lidí. Lidstvo totiž neovládlo celou zemi díky individuálním schopnostem každého z nás, ale díky schopnosti spolupracovat ve velkém měřítku – navzájem se neznáme, ale jsme schopni společně pracovat na globálních změnách, to by šimpanzi ani jiná zvířata nedokázala. A jak to děláme? Podle Yuvala Noaha Harariho můžeme dodržovat stejná pravidla a hodnoty proto, že jako jediní ovládáme abstraktní myšlení. Věříme ve stejné příběhy, které nás spojují – historik zmiňuje například to, že miliony lidí společně postavily katedrály a mešity, protože všichni věřili ve vymyšlené příběhy o Bohu, nebi a peklu. Stejně tak by papírová bankovka nic neznamenal, kdyby všichni lidé nevěřili v její hodnotu a v to, že za ni smění hmotný statek.

Myslím si, že v běžném životě je spolupráce nezbytná, ale umění kooperovat neovládáme dokonale. V současném světě by nám dobře provedené spolupráce

mohla ulehčit ve spoustě situacích, ušetřit obrovské množství času a mohla by nás posunout k lepším a lepším výsledkům. K zefektivnění spolupráce v kolektivu určitě přispívá být takzvaně na společné vlně, inspirovat se – vytvořit synergii, která dokáže znásobit efekt naší práce.

A já se ptám, existuje nějaká světová synergie, která by nám pomohla k řešení výzev dnešního světa?

Čím více se náš svět mění, tím více schopných lidí potřebujeme spojovat, tím více bychom měli sdílet své nápady, využívat našich možností, abychom mohli zdolávat problémy nejen nově se rodící, ale i ty, které jsou nám známy dlouho a mohou nám připadat neřešitelné.

Například podle Andrew Youna ke skoncování s chudobou v Africe, což se jeví jako nemožný cíl, stačí vycházet ze tří faktů. Jako první z nich zakladatel neziskové organizace One Acre Fund² uvádí, že většina těch nejchudších obyvatel jsou zemědělci, farmáři. Poté si musíme uvědomit, že lidstvo zná prostředky, jak se chudoby zbavit – Andrew Youn upozorňuje na to, že využíváme křížení semen, hnojiv a v sazení rostlin již máme praxi. Třetím krokem je úkol doručit tyto nástroje vyhlazující bídu do chudých afrických oblastí.

Nejsem si jistá, zda by cesta vycházející z těchto tří faktů vedla opravdu k vysvobození Afriky z chudoby, ale myslím si, že by bídu a hlad mohla zmírnit a zásadně Africe pomoci. Zároveň jsem si jistá, že na to nestačí jedna organizace, k vykonání takových kroků je potřeba dlouhodobá rozvojová pomoc, úsilí, energie a čas velkého množství lidí, více organizací, více států, které mohou pomoci a byly by ochotny sdílet své zkušenosti a prostředky.

I přes pestrou rozlišnost názorů, která by mohla lidstvo od spolupráce odrazovat, o existenci světové synergie nepochybuji. Ale musíme dávat pozor, koho si ve vyspělém světě volíme, do rukou koho vkládáme moc, aby synergii sdíleli takoví lidé, kteří budou posouvat společnost tím správným směrem a kteří si budou uvědomovat, že jejich povinností není jen řešit problémy vlastní instituce, firmy nebo státu, ale i ty globální. Touha po moudrém řešení celosvětových problémů

² One Acre Youn je nezisková organizace, které dodává malým zemědělcům ve východní Africe finance a poskytuje farmářům školení, jak efektivně hospodařit. Společnost sídlí a pomáhá v Keni a dále spolupracuje s vesnicemi v Rwandě, Burundi, Tanzanii, Ugandě a Malawi.

spoluprací je aktuální, ale není nová. Můžeme začít v antice u teorie Platónovy sofokracie, ve které by moc měli mít ti nejmoudřejší, nejchytřejší muži, kteří by otázky světa řešili společnými silami. Zajímavě se k této otázce vyslovil i Jan Ámos Komenský ve svém díle „Obecná porada o nápravě věcí lidských“ ze 17. století³, kde říká, že omyly vznikají z neznalosti a že mocní musí znát svou úlohu. Svou myšlenku univerzalizmu, tedy potřeby společného řešení zásadních otázek a spoluodpovědnosti za ně, shrnuje v citátu: *Všichni na jednom jevišti velikého světa stojíme, a cokoliv se tu koná, všech se týče*. I já si myslím, že rozumní lidé jsou ti, kteří by měli stát v čele a rozhodovat o spolupráci, která může řešit dnešní problémy týkající se nás všech, ať už jde o spolupráci mezi světovými organizacemi, evropskými státy nebo českými politiky.

Spolupráce pro mě znamená, když více stran sdílí cíl, kterého chtějí dosáhnout, když se pro naplnění určitého předsevzetí vědomě i nevědomě spojují lidé, instituce či země různé povahy, odlišným znalostí a zkušeností. Umět spolupracovat mi připadá jako přednost, kterou by měl dnes disponovat každý, kdo chce uspět, něčeho dosáhnout nebo něco změnit. Nejsem politik ani představitel nadnárodní organizace a nemůžu teď zásadně pomoci s řešením globálních problémů lidstva, ale i dneska vím, že bez spolupráce s mojí rodinou a blízkými bych nikdy nenaplnila tolik cílů a snů, se kterými jsem se v životě již setkala.

³ Dílo ale bylo nalezeno až roku 1935.

Zdroje

Uživatelská jména respondentů ze sociální sítě Tumblr:

1. odpověď: theamateurfeet
2. odpověď: bluexcamels
3. odpověď: simoncline

Trofobioza. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Trofobioza>

Yuval Noah Harari: What explains the rise of humans? *TED: Ideas worth spreading* [online]. 2015 [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: https://www.ted.com/talks/yuval_noah_harari_what_explains_the_rise_of_humans#t-194183

Andrew Youn: 3 reasons why we can win the fight against poverty. *TED: Ideas worth spreading* [online]. 2016 [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: https://www.ted.com/talks/andrew_youn_3_reasons_why_we_can_win_the_fight_against_poverty

One Acre Fund. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/One_Acre_Fund

One Acre Fund [online]. [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <https://www.oneacrefund.org/>

Obecná porada o nápravě /OPONA/ [online]. [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://opona2009.zacit.cz/komenskeho-obecna-po/obecna-porada-o-napr.html>